

MAHOLNAP – TÁRSADALMI FELZÁRKÓZÁSI SZEMLE (EGY LAP MARGÓJÁRA)

Laki Ildikó³⁶

DOI: 10.25116/kozelitesek 2019.3-4.15

A 2018-ban indított MaHolnap Társadalmi Felzárkózási Szemle 2019-ben megjelent száma a társadalmi kérdések és a felzárkózó települések kapcsolatának jegyében írott összefoglalókat, interjúkat és gyakorlatokat mutat be. A periodikát jegyző szakmai stáb az EFOP-1.6.1-VEKOP/16 kódszámú „Felzárkózási együttműködések támogatása” című kiemelt projekt munkatársai. A periodika recenzált számának kiadója a Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság volt.³⁷

A Szemle küldetéstudata: egy komplex látélet azon települési-társadalmi viszonyrendszerekről, amelyek a szegénységet, a kisebbségi létet, a társadalmi esélytelenséget és kilépési lehetőségek bizonytalanságát hangsúlyozzák. Ugyanakkor a megoldási stratégiákat, jó gyakorlatokat, illetve a megvalósítási lehetőségek lehetséges útjait is jelzik. A főszerkesztői előszó már néhány pontban jelzi, hogy jelen szám és a következő időszakban megjelenő lapok az egyházi szerepvállalás kérdéskörét kívánja többféle oldalról ismertetni, kiemelve a cigánypasztorációs és a társadalmi felzárkóztatást támogató szerepet. Ebből adódóan két szakmailag magasszínvonalú interjúval kelti fel az érdeklődést a téma, még inkább a lap iránt. A Balog Zoltán miniszterelnöki biztossal folytatott diskurzus három kérdés köré csoportosul, így az egyházi, civil és állami felzárkóztatásban vállalt szerepek át- és újragondolása, a roma kérdések megoldására való törekvés aktivizálódásának folyamatossága, illetve a többségi társadalmi szerepvállalása és a szegénység viszonyrendszerének tisztázása köré. Az interjú készítői (Szarvák Tibor és Kovács Gábor) erőteljes párbeszédben emelik ki a szakpolitikai döntések fontosságát, illetve az egyházak (egyben a hit) egyre erőteljesebbé válásának helyzetét.

Aszemlekiemelt célja – ahogy ezt a második interjú bevezetőjében is olvashatjuk – „annak bemutatása, hogy a hazai egyházak miként látják, élik meg a változást...” „Azaz, manapság az egyházak egyre nagyobb szerepet vállalnak a társadalmi átalakulásban, segítségnyújtásban”. A Kocsis Fülöp atyával, a Görögkatolikus Főegyházmegye érsek-metropolitájával folytatott beszélgetés központi gondolata az egyházak társadalmi felzárkóztatásában vállalt és vállalandó szerepekről szól. Olvashatunk a cigányság kontra hit kérdéséről, a szociális munka és az egyház kapcsolódásának pontjairól, jelentőségéről, valamint a különböző karitatív törekvésekről, egyben elvárásokról. Értékelhető és érezhető változások

³⁶ Milton Friedman University, PhD.

³⁷ Megjegyezzük, hogy napjainkban a felzárkózáspolitikához kapcsolódó tevékenység már a Belügyminisztériumhoz, szűkebben a Társadalmi Esélyteremtő Főigazgatósághoz tartozik.

generálják a mindennapokat, amelyek keretében a cigányságnak lelki támogatást, vagy ahogy az atya fogalmazott, „lelki táplálékot” adnak. A beszélgetés másik érdemi vonalát az egyházi törekvések, cselekedetek összefoglalása jelenti. A görögkatolikus egyház által végzett felzárkóztatási tevékenység az abszolút szegénységben, illetve reménytelenségben élő emberek alapvető szükségleteinek kielégítésére, oktatására, szocializációjára és a társadalmi beilleszkedésének elősegítésére irányul. Az interjú készítői (Kovács Gábor – Szarvák Tibor) mindemellett arra is kíváncsiak voltak, hogy milyen sikereket látnak az egyházuk által végzett tevékenységeikben – számos eredményt soroltak fel erre. Így a leányanya otthonok létrehozását, a nevelőszülői életutak stabilizálódását, a szakosztályi fogyatékos otthonok létrehozását, vagy a roma szakkollégiumi hálózat létrehozását és működtetését. Ez utóbbi esetében a görögkatolikus egyház mint alapító jelent meg.

A Szemle e két interjú mellett kiemelt szerepet szánt az elméleti keretek, kutatási dilemmák területének. Az esélyteremtés társadalmi-települési környezete című összefoglalásban James S. Coleman modellje alapján olvashatunk az esélyteremtés nehézségeiről, át- vagy újragondolásáról. Kovács Gábor és Szarvák Tibor úgy vélik, hogy a társadalmi struktúrák megújulásának elve mellett történt bármiféle közösségi beavatkozás jótékony hatást fejthet ki. Kistépülések életében a hatásterületeknek elengedhetetlen szerepe van, ez egy olyan komplex összekapcsolódás, amely a gazdaság, a társadalom és az államigazgatás szempontjából fontos szektorok illeszkedését jelenti, és e kapcsolódások segítik hozzá a területek fejlesztésére kialakítandó modellek létrehozását, alkalmazhatóságát. A szerzők kiemelik a felzárkózás lehetséges hatásterületeit és dimenzióit, ilyenek tekinthetők a lakhatási viszonyok és a képzettségi szint, a munkaerőpiaci mechanizmusok. Ez utóbbi esetben a roma fiatalok sem maradnak figyelmen kívül – mintegy állandó megoldásra váró kérdés. Mindezt persze a területi viszonyokkal együtt kezelik és mindvégig azt is jelzik, hogy a hatásterületek és dimenziók a közösségi életterek egyfajta „bemutató termei”, amelyek e szegregált élethelyzeteket is képesek leképezni.

A szemle nem szűkölködik a különböző gyakorlati típusú tartalmak megjelenítésében sem. Rövid látellel ismerhetők meg – Térképes adattár – az egy főre jutó adóerő-képesség jellemzői a községekben. Balcsók István jogi és gazdasági pontokra épülő vizsgálódása röviden ismerteti a települési önkormányzatok adóbevételeivel, feladataival és a finanszírozással összefüggő, valamint a települési jogállás viszonyrendszerét érintő problémáit és az esélyteremtés lehetőségeinek akadályait (pályázatokon való részvétel, települési sajátosságok, helyi iparűzési adó kivetésének nehézségei).

A Jó gyakorlatok elméleti kerete pedig azt vitatja, hogy volt-e valaha is jó gyakorlat? Volt-e első jógyakorlat... Ha volt, akkor mi tekinthető annak...

Az összefoglaló első néhány mondatában már maga a fogalom kerül górcső alá, pontosabban: a vita tárgyává is válik. A magyar és angol nyelvben használt fogalom megfeleltethetősége, alkalmazhatósága – hazai és nemzetközi szinten. A fogalmak értelmezését követően a szerző – Ditzendy Károly Arisztid – rátér a hazai pályázati rendszerben megjelenő értelmezésekre, a „best practice” beépülésének felemásságára, adaptálhatóságának kérdéseire. A szerző különösen erőteljes magyarázatot, még inkább értelmezést is ad a hazai társadalompolitikában használatos fogalomra. Ennek tükrében úgy fogalmaz: „ezért nem is annyira a »legjobb gyakorlatok« gyűjtését, összehasonlítását, értékelését, sokkal inkább a sikeres helyi megoldások, »példák« felderítését, leírását, »jó gyakorlattá« való fejlesztésének segítését, standardizálását tartjuk fontos stratégiai célnak”.

E pontosítás után olvashatunk az uniós fejlesztési programok keretében készült adatbázis hasznosságáról, illetve arról a párhuzamról, amely a magyarországi gyakorlatban uralkodik. A szerző alapos gondossággal fogalmazza meg, mitől is sikeres a helyi fejlesztés, azután ebből levezetve azt is az olvasó elé vetíti, mitől jó a jógyakorlat. Erre három egyértelmű jellemzővel reflektál, ezáltal még nyilvánvalóbbá téve a fogalom mai magyarországi elveinek mindennapokba ékelődését.

Az összefoglalás zárógondolata az elvárások megfogalmazása. Mi is az elvárás, mitől lesz jó gyakorlat a jó gyakorlat – multiplikálható, innovatív, egyedi és továbbfejleszhető, a közösség számára újszerű, adaptálható, azaz máshol is felhasználható.

A Szemle interjúi, beszélgetései mind több és több adalékot nyújtanak a társadalmi felzárkózás keretében megvalósítható jó gyakorlatok, illetve sikerek/eredmények bemutatására. Ilyennek tekinthető a sárkeresztúri közös fejlesztési tapasztalatok köre is. A település polgármestere – Csutiné Turi Ibolya – referált arról, hogy a nyertes programok révén számos fejlesztést, ezen keresztül programokat, rendezvényeket, véleményformáló közösségi összejöveteleket szerveztek, ami a település életminőségére, társadalmi együttműködésére hatást gyakorol. Az önkormányzat a szakemberekkel közösen a lakhatásban, a körülmények javításában vállal oroszánrészt, ezzel a település hosszútávú működésére helyezve a hangsúlyt. E jó gyakorlat is mindenki számára pozitív hatással, mintaértékkel szolgálhat. Hasonlóan érdekes ismertetés Rostás Gusztáv története, aki egyéni életútján keresztül próbálja érzékeltetni a lehetetlenségből való kilépést, mintegy mintaértékként szolgálva más cigány származású fiatalok számára.

Molnár Fruzsina Eszter záró összefoglalása a Komplex Telepprogramok Szakmai Fórumainak sikeres megvalósulását vázolja fel azon programokon keresztül, amelyek az elmúlt években

folyamatosan segítik a társadalmi felzárkóztatást. A fórumok kiváló alkalmakat jelentenek a szakmai diskurzusokra, a találkozások erősítésére, a jó gyakorlatok áttekintésére, újragondolására, valamint a további lehetőségek megvitatására, a közösségek érdekében szükséges vagy lehetséges változtatások átbeszélésére.

A szemle – méltó módon – egy a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Levéltár által 2018-ban kiadott fotóalbum illusztratív ismertetésével zárul. Hajnóczky Tamás apró részletességgel mutatja be a fotóalbumot, amely a Szabolcs-Szatmár megyei cigányság mindennapi életébe nyújt betekintést. Az ismertetés a fotóalbum jelentőségére hívja fel a figyelmet, a korábbi időszakban, a szocializmusban megjelent társadalmi problémák kérdéseire, dilemmáira helyezve a nyomatékot.

Bátran állítható, hogy a MaHolnap 2. száma szakmailag színvonalas szemleként objektíven mutatja be a szegregált élethelyzetben élő közösségek kihívásait, az életvilágot segítő társadalmi intézmények jövőképét, illetve a szakpolitikát alakító tényezőket.